

Uppdaterad 15 nov 2002

NY UNDERSÖKNING BLAND HÖGSTADIEELEVER:

"Två av tre är stressade"

Två tredjedelar av Sveriges högstadieelever känner sig stressade. Drygt hälften tycker inte att de får tillräcklig hjälp från lärarna. Endast 10 procent är nöjda med inflytandet i skolan. Det visar en enkätundersökning som SSU gjort bland 4 010 högstadieelever. Skolminister Thoms Östros bör genast se till att orsakerna till elevernas stress kartläggs, kräver SSU:s ordförande Mikael Damberg och utbildningsansvariga Sara Heelge Vikmång. De föreslår att flexitid införs i skolan.

Skolverkets senaste kartläggning av elevernas sociala miljö är alarmerande. Mobbning, sexuella trakasserier och rasism är vanligt förekommande.

Det finns också andra oroande problem i skolan som Skolverkets kartläggning inte berör. Av Sveriges högstadieelever känner sig två tredjedelar stressade av skolarbetet. Det visar en ny enkätundersökning som SSU låtit göra bland 4 010 högstadieelever i slumpvis utvalda skolor.

Att kraven på eleverna har ökat drastiskt kan Skolverket och elev- och lärarfackliga förbund vittna om. I dag krävs mer och bättre kunskaper av varje skolelev än för fem, tio, tjugo eller femtio år sedan. Kunskapskraven har höjts i snabb takt.

DE SENASTE ÅREN HAR DEN offentliga skoldebatten dominerats av politiker som krävt ökad disciplin och fler skriftliga utvärderingar. För många elever har skoltiden fyllts med stor prestationsångest. Läxor, betygshets och prov pressar elever till magont, dåligt självförtroende och sömnlösa nätter.

SSU:s undersökning visar även att över hälften (51 procent) av landets högstadieelever inte tycker att de får tillräcklig hjälp från lärarna.

Elevernas stressiga arbetssituation hänger logiskt samman med resursbristen i skolan. Utan stöd och tillräcklig enskild tid med lärare är det svårt att leva upp till målen och nå goda resultat. Ett av huvudskälen till elevernas allt sämre psykosociala situation är följaktligen att de inte ges tillräckliga förutsättningar att uppfylla kunskapskraven även om de vill och har den ambitionen.

Enkätsvaren visar också att endast 10 procent av eleverna är nöjda med inflytandet i skolan. Hela 90 procent svarade att de skulle vilja bestämma mer. Samtidigt anger höga 64 procent att de inte känner till sina elevrättigheter.

Stressen i arbetslivet har länge varit omdiskuterad. Forskare och fackliga organisationer har varit överens om att bristande inflytande är en av orsakerna till den skadliga hetsen i arbetslivet. Det finns inget som tyder på att förhållandet skulle vara annorlunda för stressade elever i skolan. Vi tror att elevernas känsla av maktlöshet är en orsak till stressen.

SITUATIONEN BLAND LANDETS högstadieelever är oacceptabel. Det är orimligt att

tusentals elever ska må dåligt på grund av ett alltför högt tempo i skolan och därför att det saknas lärare som har tid att hjälpa.

Skolminister Thomas Östros bör därför omedelbart ge Skolverket i uppdrag att grundligt kartlägga upphovet till elevstressen. Skolverket och utbildningsdepartementet måste också skyndsamt föreslå åtgärder för att få bort stressen och i stället skapa en arbetsmiljö för lärande och kreativitet.

Grundläggande är att Sveriges elever ges makt att påverka sin egen skolsituation och undervisning. Skolorna måste anställa fler utbildade pedagoger och andra vuxna som har möjlighet att se, stödja och undervisa de elever som har störst behov av hjälp.

VID SIDAN AV DETTA FINNS ETT antal förslag för att minska elevstressen. Låt oss peka på tre konkreta åtgärder:

1. *Inför flextid i skolan.* Skolan borde anpassa sig efter eleverna precis som arbetsmarknaden har gjort för de anställda. Erfarenheterna från skolor som provat flextid är goda. Morgontrötta och jäktade elever presterar bättre om de får börja en timme senare. Flextid har även stora vinster för de elever som behöver särskilt stöd. Genom flextid kan eleven anpassa sin arbetsdag till sina egna studieförutsättningar.

För Thomas Östros borde förslaget vara lätt genomförbart eftersom partiets inställning i grunden är positiv. Den nya röd-gröna politiska majoriteten i Stockholm har nyligen visat stort intresse och den socialdemokratiska partikongressen har tidigare ställt sig bakom idén.

2. *Ge eleverna läxhjälp.* För många elever är läxorna huvudorsaken till stressen. Eftersom förutsättningarna att få hjälp och stöd hemifrån är mycket olika borde systemet med läxor ses över. Skolan ska naturligtvis ställa krav, men villkoret måste vara rättvisa för alla elever. Skolan bör därför ges skyldighet att anordna läxhjälp och ge eleverna möjlighet att använda eftermiddagen för läxläsning. Vissa dagar, framför allt helger och måndagar, bör hållas helt läxfria för att eleven verkligen ska kunna vara ledig.

3. *Ge elevskyddsombuden mer makt.* Enligt arbetsmiljölagen ska man ha möjlighet att påverka sin arbetssituation. En arbetsplats, som skolan, får inte vara så stressande att det finns risk för att eleverna mår dåligt. I dag har elevskyddsombuden mycket sämre rättigheter än vanliga skyddsombud. Till exempel får de inte rösta i skolans skyddskommitté. De har inte heller rätt att stänga sådan verksamhet som de anser vara farlig för elevers hälsa.

Elevskyddsombuden bör därför ges samma rättigheter som de anställdas skyddsombud. Om man i grunden vill förändra arbetsmiljön för landets skolelever måste elevernas representanter finnas med i förändringsarbetet.

**MIKAEL DAMBERG
SARA HEELGE VIKMÅNG**

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt.